

2X

JOULUKUU

Julkaisija:
Kaks kertaseura ry

2 • 2015

Sisältö

Mikä saa meidät toimimaan?	3
Saarten tulevaisuutta koskeva kaavoitus etsii edelleen suuntaa	5
Apulaiskaupunginjohtaja Jarkko Virtasen käräjäpuhe	8
Vuoden Kakskertalainen on kulttuurin suojelija	13
Kaks Kerran kunnan viimeinen vaikuttaja – 60 vuotta Kaks Kerran puolesta	16
Kaks Kerranjärvessä kalastetaan	19
Kun maailma tuli Heinänokkaan	21
Kaks kertaseura tapahtumien järjestäjänä	23
2X -lehden toimitus	40
Liity nyt jäseneksi	41
Kaks kertaseura Ry ja hallitus	42
Kaks kertaseuran myyntituotteet	43

*Kansikuva: Jukka Lämsä.
Kuva: Pirjo Koskinen.*

Mikä saa meidät toimimaan?

Tätä kirjoittaessani uutisvälineet täyttyivät Pariisissa tapahtuneista terrori-iskuista. Globaali talouskriisi, eurokriisi, sota Ukrainassa - keskellä Eurooppaa, sodat lähi-idässä ja Afrikassa sekä niiden aiheuttamat kansainvaellukset Eurooppaan ovat uutisotkikkoina tulleet osaksi arkeamme. Terrori-isku pysähdyttää hetkeksi, mutta pian taas vuolas uutisvirta lipuu ohi. Edellis-

ten lisäksi myös Suomen räpiköinti lamassa jo yli seitsemän vuoden ajan ja siitä seuranneet joukkoirtisanomiset ovat uutisina turruttaneet lukijat. Vain omalle kohdalle sattunut taikka itseä sivuava vaikutus saa turtumuksen haihtumaan ja tunteet pintaan.

Syksyllä tuli Kaksikertaankin pakolaisen vastaanottokeskus. Tunnen hienois-ta ylpeyttä kaksikertalaisten sivistyneestä käytöksestä. Asiasta ei nostettu arvotonta meteliä samaan tapaan kuin eräissä muissa Turun kaupungin osissa vastaavassa tilanteessa. Toisaalla lehdesämme Laura Kajala avaa seurakunnan näkökulman Heinänokan luovuttamisesta SPR:n käyttöön.

Kaksikerran ja siis meidän kaikkien kaksikertalaisten vakinaisten ja vapaa-ajan asukkaiden luonnon virkistysarvoihin perustuvan asuinympäristön tulevaisuus on edelleen vaakalaudalla. Kaavoitusratkaisujen aikataulujen venyminen on osittain saattanut johtua päättäjien keskittymisestä kiireellisempien asioiden hoitoon. Kaavoituksen tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslakiin, jonka tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympä-

Kuva: Marjo Kalliomäki.

ristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitystä.” Maallikon mielestä laki turvaa niin vahvasti asukkaiden edun, että huolta ei pitäisi olla. - Mutta kun on! Pyrkimykset syrjäyttää saaristoluonto ja rakentaa tilalle taaja-asutusta ovat voimissaan. Siitäkin huolimatta, että päättäjät tietävät niiden olevan alueen n. 2500 kiinteistön omistajan ja niillä vakinaisesti tai osan vuotta asuvien 5500 saarelaisen ja myös kaikkien turkulaisten veronmaksajien edun vastaisia. Kaks kertaseura on kesällä lähettänyt Varsinais-Suomen liitolle mielipiteensä maakuntakaavaluonnoksesta ja syksyllä kannanoton Turun kaupunginhallituksen lausuntoon samasta kaavaluonnoksesta kaupungin päättäjille. Ne ovat luettavissa seuran nettisivuilta. Meneillään olevista kaavoitushankkeista on saariamme koskevilta osin tilannekatsaus toisaalla tässä lehdessä.

Kolmas vuoteni Kaks kertaseuran puheenjohtajana on täyttymässä. Ensi helmikuussa pidettävässä vuosikokouksessa seuran puheenjohtajavaalissa en ole enää käytettävissä. Alun pitäen asetin kauteni takarajaksi kaksi vuotta. Satava-Kaks kerran kaavoituksen perusratkaisujen keskeneräisyyden takia tingin vuosi sitten kannastani vuodella. Turhaan, koska edessä on vielä pitkä taival ennen kuin kaavaratkaisut ovat lopullisesti lukkoon lyödyt. Toivotan kaikille saartemme vakinaisille ja vapaa-ajan asukkaille intomieltä, kestävyttä ja yhteistyötä toimissa kotiseudun ja sen ainutlaatuisen virkistysarvojen puolesta

- asukkaiden parhaaksi. Kiitän omalta osaltani myös Turun poliittisia- ja virkamiespäättäjiä rakentavasta yhteistyöstä seuramme kanssa. Laajasti asukkaita edustavan ja vastuullisesti toimivan seuramme kuuleminen on toki lakimääräisenkin velvoite, mutta toivon siitä olevan myös käytäntöön johtavaa apua kaupungin asukkaiden elinympäristön parantamisessa. Teidän käsissänne on nyt virkistysarvoiltaan suunnattoman upea palanen Turun saaristoa, entisen Kaks kerran kunnan alue. Kehittäkää sitä siten, että sen virkistysarvoja asukkaille ja imagoarvoa Turulle ei menetetä, vaan ne säilyvät myös tuleville sukupolville!

Kuva: Mirja Rakkolainen.

Saarten tulevaisuutta koskeva kaavoitus etsii edelleen suuntaa

Maakuntakaava

Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asema-kaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Voimassa olevassa maakuntakaavassa Satava-Kaksikerran alue on kokonaan haja-asutusalueutta lukuun ottamatta Satavan itäpäässä olevaa pientä Mäenpään aluetta, joka on merkitty taajamatoimintojen alueeksi. Varsinais-Suomen liitto on nyt tehnyt luonnoksen maakuntakaavan muuttamisesta. Luonnos asetettiin nähtäville viime kesäkuussa lausuntojen ja muistutusten antamista varten. Siinä on leijonanosa Satavaa aina Höyhtisten siltaan asti merkitty taajamatoimintojen alueeksi. Lisäksi loppuosa Satavaa ja suuri osa Kaksikerran saaresta on merkitty selvitysalueeksi taajaman myöhemmän laajentamisen varalta (katso oheinen kartta).

Kaksikertaseura on antamassaan muistutuksessa vaatinut taajamamerkintöjen poistamista ja alueen kehittämistä saa-

riston luontoarvoihin perustuvana haja-asutusalueena.

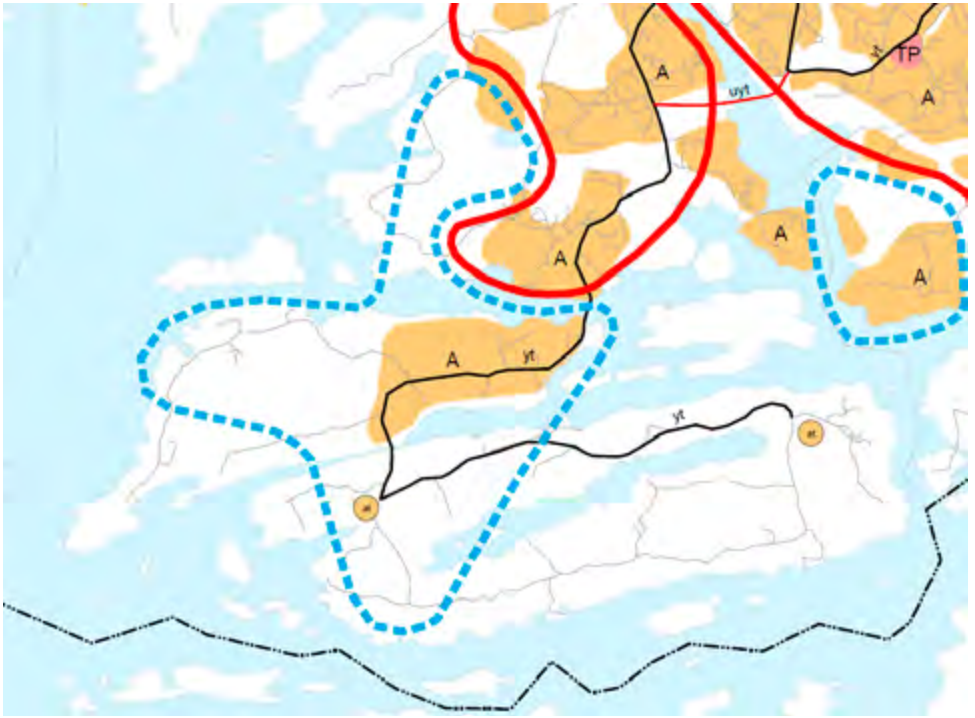
Turun kaupungin lausuntoluonnoksessa esitettiin taajamaksi merkityn alueen laajentamista vieläkin suuremmaksi Satavassa ja myös Kaksikerran saaren puolelle. Turun kaupungin hallitus päätti 2.11.2015 antaa luonnoksen mukaisen lausunnon kolmella muutoksella, joista kaksi koskee saariamme:

Muutos 1

Monipuolisen rakentamisen ja kustannussäästöjen turvaamiseksi kaupungilla tulee olla myös kevyempiä tapoja ohjata maankäyttöä laatimalla kyläkohtaisia osayleiskaavoja, joiden pohjalta voidaan myöntää rakennuslupia. Nykyiset kylämäiset ratkaisut voisivat olla hyvä vaihtoehto myös tulevaisuudessa.

Muutos 2

Lisäksi uudessa kaavassa M-alueiden maankäytöstä pitää lausua seuraavaa: olemassa olevien alueiden täydennykseksi ja laajennukseksi voidaan kunta-

kaavoituksella / poikkeusluvulla osoittaa myös uutta pysyvää asumista tai muita toimintoja, jotka eivät aiheuta ympäristöhaittoja

Seuraavaksi maakuntaliitto käsittelee annettuja lausuntoja ja päättää mitä niistä otetaan huomioon.

Turun kaupungin yleiskaava 2029

Yleiskaava 2029 laaditaan koko Turun alueelle kaupungin rakennetta ja alueidenkäyttöä ohjaavana oikeusvaikutteisena yleiskaavana. Yleiskaavoituksen lähtökohtana ja sitä palvelevana maankäytön strategiaa kuvaavana perusselvityksenä on käytetty Turun kaupunkiseu-

Kaavaluonnoksen merkinnät:

A taajama-alue

at kyläalue, jossa asutuksen lisäksi myös peruspalveluita

--- taajama-alueen laajentumisalue

Maakuntakaavaehdotus ja merkintöjen tarkemmat selitykset osoitteessa

www.varsinais-suomi.fi.

dulle vuonna 2012 laadittua ja Turun kaupunginvaltuuston 21.5.2015 hyväksymää kaupunkirakenteen kestävästä kehitystä ja alueen vetovoimaisuutta edistävää rakennemallia 2035.

Kaupunginhallituksen päätettäväksi tuotiin 9.11.2015 kolme kehityskuvavaihtoehtoa: Kasvu keskuksiin, Kasvukäy-

tävät ja Hajautettu kasvu. Näistä ainoastaan Hajautettu kasvu piti sisällään kaupunkirakenteen ulottamisen Satavan ja Kaksikerran saarille. Lausunnonantajista valtaosa oli Kasvukäytävät -kehitysvaihtoehdon kannalla. Kaikki lausunnonantajat ovat hyvin yksimielisiä siitä, että yleiskaavan valmistelun pohjaksi ei tulisi valita Hajautetun kasvun kehityskuvaa. Kaupunginjohtaja Aleksi Randell esitti Kasvukäytävät -kehityskuvan hyväksymistä yleiskaavatyön jatkovalmistelun pohjaksi. Asia jäi silloin vielä pöydälle.

Satava-Kaksikerta osayleiskaava

Osayleiskaavaa laadittaessa alueellinen tarkastelutaso on hieman yleiskaavaa tarkempi.

Turun kaupunginhallituksen käsiteltäväksi tuli 23.2.2015 Satava-Kaksikerran osayleiskaavan tavoitteet ja mitoitus. Esityksen mukaan osayleiskaavoituksen mitoituksellisena tavoitteena on mahdollistaa alueella asuinkerrosalaa n. 3600 uudelle asukkaalle, jolloin alueella varaudutaan laskennallisesti kaikkiaan 5000 asukkaan yhdyskuntaan vuoteen 2050.

Kaksikertaseura piti esityksen laadullisia tavoitteita hyvinä, mutta totesi määrällisten tavoitteiden olevan ristiriidassa niiden kanssa, sillä määrällisten tavoitteiden toteuttamisesta seuraa luontoa syrjäyttävää kaupunkimaista rakentamista. Seuran lausunnon mukaan uutta asuinkerrosalaa tulisi kaavoittaa enintään 1500 asukkaalle. Lisää vakinaisia asukkaita seuran kannanoton mukaan voisi tulla 1000 sen kautta, että olemassa olevia loma-asuntoja voitaisiin muuttaa vakinaisiksi.

Turun kaupunginhallituksen päätöksellä 9.3.2015 asia palautettiin valmisttavaksi siten, että se tuodaan uudelleen käsiteltäväksi samassa yhteydessä kun maakuntahallitukselle annetaan lausunto maakuntakaavaluonnoksesta toukokuussa.

Maakuntakaavaa koskevan lausunnon antaminen viivästyi aiotusta ja kaupunginhallitus päätti siitä 2.11.2015. Sen yhteydessä ei käsitelty Satava-Kaksikerran osayleiskaavan mitoitusta ja tavoitteita. Niiden käsittely lienee tulossa lähiaikoina.

Kuva: Mirja Rakkolainen.

Apulaiskaupunginjohtaja Jarkko Virtasen käräjäpuhe

”Arvoisat kakskertalaiset ja Kakskertapäivän järjestäjät:

On aina mukava päästä tapaamaan omasta kaupunginosastaan kiinnostuneita asukkaita, kertoa kaupungin terveisiä ja kuulla kuulumisianne. On hienoa nähdä, miten Kakskerran eri asukasryhmittä järjestävät yhdessä tämän perinteisen kesätapahtuman saarten asukkaille. Tällä kerralla on vetovastuussa Kakskertaseura, jota haluankin tässä yhteydessä onnitella sen 60:stä toimintavuodesta.

Kakskertaseura perustettiin jo vuonna 1955. Alun perin huvilanomistajien etuja ajamaan perustettu yhdistys on kehittynyt kaikkien kakskertalaisten yhdistykseksi. Se on Turun vanhin, suurin ja ehkä myös aktiivisin kaupunginosaseura. Seura järjestää tapahtumia, seuraa kaavoitusta, julkaisee omaa lehteä sekä päivittää ajan henkeen omia kotisivujaan.

Aivan alusta lähtien sen toimintaan on kuulunut myös asukkaiden kesätapahtuman järjestäminen. Yhteistyö saaren muiden yhteisöjen kanssa käynnistyi

vuonna 2000 ja samalla tapahtuman alkuperäinen nimi Kakskertakäräjät muuttui Kakskertapäiväksi. Vanhasta nimestä on kuitenkin jäänyt tämän puheenvuoroni nimi: Käräjäpuhe.

Täällä Brinkhallin kartanolla on tänään varmasti mukana henkilöitä, jotka ovat jo usean vuosikymmenen ajan osallistuneet Kakskertapäivään. Osallistujien joukossa lienee siten myös useamman sukupolven edustajia. Kakskertaseuran asukaslähtöisyyttä kuvaa hyvin se, että rajatun juhlavastaanoton sijasta seura tarjoaa tänään kaikille avoimen saaristoehkisen Laivaston Soittokunnan puistokonsertin, jonka sävelistä saamme nauttia muun ohjelman lomassa.

Hyvät kakskertalaiset!

Sain vinkin, että voisin puhua teille osallisuudesta - asukkaiden ja kansalaisjärjestöjen kuulemisesta kaupungin päätöksenteossa. Se on aina ajankohtainen aihe niin kaupungin kuin kaupunkilaistenkin näkökulmasta. Lyhyesti sanottuna osallisuus on avoimuutta, vuorovaikutusta, viestintää ja yhteistyötä. Se on palveluiden kehittämistä yhdessä asukkaiden sekä kau-

Kuva: Mirja Rakkolainen.

pungin muiden sidosryhmien kuten yritysten ja korkeakoulujen kanssa.

Suomessa avoimuus on aina ollut perusarvo. Hyviä esimerkkejä siitä ovat perustuslain lisäksi julkisuuslaki, kuntalaki sekä maankäyttö- ja rakennuslaki. Olemme kansalaisina koko itsenäisyyden ajan luottaneet avoimuuteen ja demokraattiseen yhteiskuntajärjestykseen. Suomi on kuitenkin muuttunut nopeasti viime vuosina. Hyvinvointivaltio ja julkiset palvelut ovat muutosten kourissa. Ihmiset ovat samalla hieman vieraantumassa perinteisestä puoluepoliittisesta päätöksenteosta.

Kansalaisten osallisuus on kuitenkin noussut samalla keskiöön yhteiskunnallisessa keskustelussa. Ihmiset haluavat vaikuttaa aktiivisesti itseään koskeviin päätöksiin. Erilaiset kansalaisfoorumit ovatkin syntyneet perinteisen edustuksellinen demokratian rinnalle. Sosiaalinen media on uusi kanava, jota pitkin saadaan kuuluviin suurien joukkojen ääni salamannopeasti – niin hyvässä kuin joskus pahassakin.

Somen voimaa ei voi kuitenkaan väheksyä. Esimerkiksi Helsingissä kaupunkilaiset saivat tänä keväänä sosiaalisen median avulla vakuutusyhtiö Ilmarisen muuttamaan alkuperäisiä suunnitelmiaan elokuvateatteri Maximin hotellihankkeessa. Maxim säilyi, hotelli toteutetaan ja lopulta kaikki taisivat voittaa.

Jonkinlainen murros on käynnissä ja Turun kaupunki haluaa olla siinä mukana

avoimesti ja aktiivisesti. Turun asukkaila on oikeus saada tietoa hallinnon valmistelusta ja päätöksistä sekä tulla kuuluksi nopeasti, helposti ja oikea-aikaisesti. Avoimuudessa on Turussakin edelleen parannettavaa erityisesti silloin, kun käynnistetään päätösten ja keskeisten asioiden valmistelua tai kerrotaan asioiden arvioiduista vaikutuksista.

Avoimen toiminnan edistäminen vaatii myös meiltä virkamiehiltä uudenlaisen vuorovaikutustaitojen kehittämistä ja panostusta ennakoivaan aktiiviseen viestintään. Osallisuus tarkoittaa Turun asukkaiden, kaupungin asioiden valmistelijoiden, viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden aiempaa läheisempää yhteistyötä. Kaupungin toiminta pitää saada vastaamaan asukkaidensa ja yritystensä uusia tarpeita. Miten käytämme yhteiset verorahat järkevästi ja tuotamme kustannustehokkaasti juuri sellaisia palveluja, joille on kysyntää?

Osallisuudella haetaan tyytyväisiä asukkaita ja fiksua tapoja tuottaa julkisia palveluja. Palveluiden muotoilun hyödyntäminen ja käyttäjien tarpeiden ymmärtäminen saattaa kääntää palvelun ylösalaisin. Esimerkiksi sen sijaan, että pääkaupunkiseudulla toimiva Kutsuplus-älybussi kulkisi aikataulun mukaan, se kulkeekin kutsusta, ihmisten tarpeiden mukaan.

Osallistamista ja vaikuttamista on Turun kaupungissa tehty paljon. Meillä on palvelumuotoilua, asukastilaisuuksia, työpajoja, turvallisuuskävelyitä, yhteis-

suunnittelua, vaikuttajaryhmiä, sparrausklubeja ja asiakasraateja. Osallisuus näkyy vahvasti kaupungin strategiassa, joka suuntaa kaupungin toimintaa aina vuoteen 2029 saakka. Strategiaa on valmisteltu ja laadittu laajassa yhteistyössä useiden tahojen kanssa, jotta siitä syntyi toimintasuunnitelma, johon kaupunkioorganisaation lisäksi voi sitoutua koko kaupunki.

Yksi uusi ja helppo kanava osallistua keskusteluun on kaupungin Paikalla-palautepalvelu, joka toimii netissä. Sinne asukkaat voivat laittaa kehittämishetimituksia, palautetta ja kysymyksiä kaupungin palveluista. Paikalla-palautepalvelun lisäksi kaupunkisuunnitteluun voi osallistua uudella älypuhelimien maksutta ladattavalla osallisuus-appsilla. Tässä-nimisellä mobiilisovelluksella voi osallistua viheralueita koskeviin keskusteluihin, kertoa paikkoihin liittyvistä ongelmista tai luoda kyselyitä. Tässä-sovellus on kokeilussa ensi syyskuuhun asti yhtenä Turun virallisista osallistumisen kanavista.

Uusista sovellutuksista huolimatta kaikkea ei kuitenkaan viedä verkkoon. Järjestämme edelleen muun muassa Tapaa Turku -teeman alla kulkevia tilaisuuksia, joissa kaupunkilaiset voivat tavata kaupungin johtoa ja asiantuntijoita sekä keskustella Turun tulevaisuudesta. Olemme Turun kaupungissa jo sangen pitkällä erilaisten toimintamallien ja yhteydenottoapojen kanssa. Käynnissä on vielä laaja asiakaspalvelun uudistamishanke sekä digitaalisten asiointipalveluiden ja verkkokaupan järjestelmä uudistus.

Tärkein kaikesta on kuitenkin ihmisten asenne. Hienoimmatkaan menetelmät eivät auta, elleivät luottamushenkilöt ja kaupungin henkilöstö katso asioita kaupunkilaisten näkökulmasta tai jos asukkaat eivät vain aktivoitu osallistumaan. Kakskertalaisia voi pitää hyvänä esimerkkinä osallistuvista ja yhteen hiileen puhaltavista kaupunkilaisista. Kakskerta-seura on saanut myös äänensä kuuluviin Turun kaupungissa. Esimerkiksi kaavoituskysymykset ja vesihuolto ovat olleet tiiviisti asialistoilla.

On ihailtavaa, että Kakskerta on säilyttänyt edelleen vanhan saaristoyhdyskunnan kylämäisen yhteisöllisyyden. Uskon, että yhteistuumien ja toisiamme kuuntelemalla voimme rakentaa myös tulevaisuuden Kakskerrasta kaikille turkulaisille mielekkään asuin- ja virkistysalueen, menettämättä Kakskerran saarien arvokkaita ominaispiirteitä.

Tahdon lopuksi kiittää kaikkia kakskertalaisia siitä aktiivisesta otteesta, jolla olette osallistuneet kotiseutunne kehittämistä koskevaan keskusteluun. Toimikaa niin jatkossakin.

Alkukesä ei ole hellinyt meitä lämmöllä, mutta ehkä jo ensi viikolla usko Suomen kesään taas palaa Suomen virallisen kesälomakauden alkaessa. Toivotankin kaikille läsnäolijoille Turun kaupungin puolesta ja myös omasta puolestani oikein hyvää kesää.”

Kuva: Jaakko Tolonen.

Vuoden Kakskertalainen on kulttuurin suojelija

Vuoden Kakskertalaiseksi kruunattiin viime kesän käräjillä Turun museokeskuksen rakennustutkija Kaarin Kurri, Kakskertaseuran historiikkien kirjoittaja ja sihteerin työstä pestiä vetänyt kesäkakskertalainen.

Hän myöntää että titteli säväytti.

- On kunnia liittyä siihen ahkerien kakskertalaisnaisten jatkumoon, joille tämä kunnianosoitus on viime vuosina annettu, Kaarin Kurri sanoo mietteliäästi.

Jotkut syntyvät kakskertalaisiksi. Toiset päätyvät tänne sattumalta, hetken mielijohteesta, ja ihastuvat.

Kaarin Kurri kuuluu jälkimmäisiin. Hän päätyi viisitoista vuotta sitten kesäasukkaaksi Kulhon saareen, Hiekkapohjan entiseen kesäsiirtolaan.

Kaarin on syntynyt Helsingissä mutta kotoisin Viialasta, nykyisestä Akaasta. Sieltä hän muutti kouluikäisenä Ristiinaan, josta lähti Turkuun opiskelemaan ensin arkeologiaa ja sitten taidehistoriaa.

Kakskertaseuran toiminta on Kaarin Kurrin mukaan kotiseututyötä parhaimmillaan. Luodaan yhteishenkeä ja suojellaan yhteiskulttuurin elinehtoja ja arvoja. Kuva: Eva Latvakangas.

Opiskeluvaiheessa hän sai kiinnityksen Helena Soiri-Snellmanin Ruissalo-projektiin konekirjoittajaksi. Ruissalon vanhoista huviloista syttynyt kiinnostus johti hänet rakennuskulttuurin tutkijaksi.

Ura oli kaikkea muuta kuin yksioikoinen. Hän sai tehdä Turun keskustan rakennussuojelun vaihekaavan rakennusinventoinnin, josta kehittyi myös

Turun asemakaavahistoriaan liittyvä gradun aihe. Inventoinnin pohjalta pohdittiin, mitä rakennusarvoja pitäisi säästää ja mistä voisi luopua.

Arkkitehtitoimisto Sigvard Eklund Ky:ltä tilattua rakennussuojelun vaihekaavaa työstettiin yhteistyössä rakennuslautakunnan kanssa. Välillä Kaarin työskenteli seurakuntien intendentin Riikka Kaistin äitiyslomittajana Maarian ja Kaarinan keskiaikaisten kirkkojen rakennushistoriallisena tutkija-valvojana. Sittemmin tutuiksi tulivat myös Mikaelinkirkon ja Maarian pappilan korjaustyöt.

- Olen ohjannut myös Varsinais-Suomen rakennuskannan inventointiprojekteja eri puolilla Varsinais-Suomea. Ehkä siksi Kaksikerran kotiseututyö on tuntunut niin kotoisalta, hän pohtii.

Papinsaaresta se lähti

Kesällä 1998 Turussa suunniteltiin Hirvensalon Papinsaaren rakentamista ja Kaarin Kurri kulki nykyisen miehensä kanssa tutustumassa alueeseen. Kymmenkunta vuotta aiemmin hän oli ollut inventointitöissä myös vastapäisessä Kulhon saarella.

- Se oli huiman hieno kesä, hän muistelee nyt.

- Käveltiin pitkin rantoja ja otettiin kuvia. Kun tulimme kotiin, huomasimme Turun Sanomissa ilmoituksen: Kulhon saarella myydään kaksi kesäsiirtolara-

kennusta. Lähdettiin lähes suin päin kesäsiirtolan venekuljetuksella Kulhoon niitä katsomaan.

Kokemus oli niin kiehtova, ettei ajatus hellittänyt, ennen kuin nuoripari oli rustannut kaupungille kaksi ostotarjousta. Innostuksen huumassa tehdyt tarjoukset taisivat olla liiankin suuria, sillä molempien kohteiden tarjoukset osoittautuivat kierroksen korkeimmiksi.

Valinta ei ollut helppo. Kaarin oli Hiekkapohjan siirtolan kannalla, hänen miehensä Veli Grönbergan.

- Minä halusin pihan, johon sai rakennettua puutarhan. Toinen talo oli kallioniemellä, Kaarin perustelee.

Aarne Ehojen suunnittelema Hiekkapohjasta tuli Kurrien ensimmäinen yhdessä hankittu koti. He korjasivat sen itselleen sopivaksi – ei naistenlehtitaisoon, Kaarin painottaa.

Puolentoista kerroksen talossa on reilusti tilaa kolmen hengen perheelle. Kesäsiirtola-arkkitehtuuriin kuuluu tavanomaisen huvilaosan lisäksi 30 lapsen makuusalisiipi, joka on omiaan vaikka juhlatilaksi asti.

Peurankestävä puutarha

Pihatyöt ovat Kaarinille harrastus, ei päämäärä.

- Aluksi käytiin käsiksi ympäristöön, yritettiin raivata talon eteen myös meri-

näköalaa. Mutta luonto on voimallisempi ja nyt viereisenkin, vielä 15 vuotta sitten avoimen rantaniityn ovat vallanneet pihlajat ja koivut. Saa kasvaa; ne ovat osa kaunista luontoa.

Luonto on opettanut hänelle kulholaista puutarhanhoitoa. Se tarkoittaa sitä, että kukat on valittava niistä lajeista, joista peurat ja metsäjänikset eivät tykkää.

- Daalioista oli luovuttava. Mutta narsissi onnistuu. Vanhat puutarhan perinekasvit kuten suopayrtti, palavarakkaus ja päivänkakkara saavat myös olla rauhassa, Kaarin Kurri kertoo.

Kasvimaa on sen sijaan ympäröitävä kunnan verkkoaidalla, jos haluaa että jotain säästyy omaankin ruokapöytään.

Eläimet kuuluvat Kulhon luontoon, ja siihen tosiasiaan Kaarin sopeutuu mielellään. Muutenkin Kulho on hänen mielestään oma maailmansa, tiivis ja tunnelmallinen. Asukkaat pitävät yhtä ja auttavat toisiaan, niin kesäväki kuin saaren kuusi vakinaista asukasta.

- Tunnenkin itseni ennemminkin kulholaiseksi kuin kakskertalaiseksi, hän tunnustaa.

Sihteerin pestillä kakskertalaiseksi

Kakskertalaisuuskin vahvistui silti kertaheitolla 2004, kun Kakskertaseuran sihteerinä toiminut Paula Palmroth väistyi

postiltaan. Kulholainen puheenjohtaja Markku Jokinen ehdotti Kaarinia sihteeriksi.

Viisi vuotta kestänyt pesti ja sen ohessa seuran jäsenrekisterin pito toivat tutummaksi sekä Kaksikerran että kakskertalaiset. Tutustumista on syventänyt Kaksikertaseuran historiikkien teko, viimeksi Kaksikertapäiväksi valmistunut 60-vuotishistoriikki.

Kaksikerran historia ja vanhat rakennukset tuntuvat Kaarinista kiehtoilta.

Rakennushistorian tutkijana hän haluaa edistää vanhojen arvorakennusten säilymistä, mutta aina eivät asiat suju niin kuin toivoisi.

- Minun tehtäväni on antaa päätöksentekijöille perustiedot päätöksen pohjaksi. Joskus kuitenkin muut arvot ratkaisevat. Jos olen tehnyt parhaani, en yleensä jää murehtimaan, jos päätös puoltaa kohteen purkamista. Vain silloin, kun en ole ehtinyt kaivaa rakennuksista kaikkia faktoja esiin, purkupäätös jää harmittamaan.

- Rakentaminen on kova bisnes. Usein raha raamittaa. Museon rooli on kuitenkin muuttunut harmillisesta kiusankappaleesta enemmän yhteistyökumppaniksi, ja kulttuuriarvojakin ymmärrettään, Kaarin Kurri iloitsee.

Kaksikerran kunnan viimeinen vaikuttaja 60 vuotta Kaksikerran puolesta

Matti Gustafsson, entisen itsenäisen Kaksikerran kunnanvaltuuston ääniharava ja kolmen kauden valtuutettu, asuu vuonna 1956 rakentamassaan talossa Satavan Uudesakylässä. Talo, kylä ja koko Kaksikerta pakkoliitettiin Turkuun murheen vuonna 1968, Matin ja melkein kaikkien muiden kaksikertalaisten lujasta vastustuksesta piittaamatta.

Sitä jupakkaa ei Gustafssonin tarvinnut hävetä. Taisteltiin ja hävittiin, mitään ei

Kuva: Eva Latvakangas.

mahdettu. Muistoissa kirveltää kuitenkin toinen häpeän paikka: koulun rakentaminen.

- Sanoin jo silloin, että kunnan liika pihiyksiköistä koulun räystäät jäätyivät jo ensimmäisenä talvena. Joka kohdassa fuskattiin, Gustafsson muistelee.

Rakennusmiehenä päivätyönsä tehnyt Matti Gustafsson on jo täyttänyt 87, mutta harmittelee vieläkin sekä kunnantalojen väärää säästöpolitiikkaa että Kaksikerran menetettyä itsenäisyyttä. Harmittelee, muttei enää suunnittele Kaksikerran uutta nousua.

- Vielä pari vuotta sitten tuumin, että jos sittenkin saataisiin vielä Kaksikerta itsenäiseksi. En enää, sanoo viimeisenkin luottamustoimensa, vaalilautakunnan, vihdoinkin jättänyt Gustafsson.

Vaikuttamisen tarvetta kyllä olisi, mutta muut saavat hoitaa asiat.

- Tosin näin joku yö sitten unen, että tästä ohitse kulki raitiovaunu. Olishan se jotakin!

60 vuotta Kaksikerran puolesta

Lähes siitä asti kun Gustafsson vuonna 1953 muutti tänne vaimonsa kanssa, hän on ajanut kaksikertalaisten asioita. Yhdessä tekeminen ja asioihin vaikuttaminen on aina ollut hänelle tärkeä osa elämää.

Helsingissä syntynyt Matti löysi Turusta töitä, mutta asunnot olivat kiven alla. Kaksikerrasta, Marielundin tiehaaran kyljestä, löytyi mökki vuokralle. Aluksi kesäpaikaksi, sitten pysyvämmiin.

- Sitten soitti vaimolle tuttu emäntä Uudestakylästä ja sanoi, että pojat myyvät nyt tontteja. Tulkaa heti jos kiinnostaa!

Gustafssonit saivat varatuksi tontin, ja talo nousi ripeästi omin voimin. Kaksikerrassa oli edullista asua. Kunnallisveroäyri oli vain 7 markkaa, kun Turussa maksettiin viittätoista. Matti teki firaabelitöinä muuraukset muittenkin rakentajien taloihin.

- Eipä juuri ole näillä main piippua, jota en olisi rakentanut, hän kehaisee.

Varsinainen työpaikka oli Turussa. Sinne mentiin Kaksikerran linjan bussilla. Takapenkillä istui 6-7 kaksikertalaista työmatkalaista, ja juttu luisti.

Vuoden 1955 kunnallisvaalien edellä muut takapenkkiäiset kysyivät Gustafsonia ehdolle valtuustoon.

- Minä olin 27-vuotias kloppi, en tiennyt mistään mitään. Se porukka teki minusta ihmisen, Gustafsson sanoo vakavasti.

Kaksikerran rakentajan tunsivat kaikki. Matti meni lennossa läpi valtuustoon ja oli mukana sekä kunnanhallituksessa että monissa lautakunnissa.

Politiikkaa ilman politikointia

Gustafssonin mukaan Kaksikerrassa ei politikoitu, vaikka eri puolueita edustettiin. Voimasuhteet olivat 8-5 oikeiston hyväksi. Hän itse kuului kahden hengen Skdl:n (nyk. vasemmistoliitto) ryhmään, mutta ideologioista ei valtuustossa kiisteltä.

- Olihan täälläkin työväenyhdistys, hän sanoo ja huitaisee keittiöön päin.

- Tuolla kaapissa sen paperit taitavat vieläkin olla...

Kolmentoista hengen valtuustossa piti jokaisen tarttua moneen toimeen. Kaupunginhallitus toimi myös sosiaalilautakuntana: hallituksen kokouksen jälkeen jatkettiin lautakuntakokousta. Gustafsson toimi sosiaalitoimen piirimiehenä.

- Olin usein ajamassa juopuneita miehiä pois muijansa kimpusta. Ehkä siksi olen jättänyt alkoholin kokonaan pois, hän päättelee.

Vuodessa kertyi parhaimmillaan sata kokousta. Ylimääräisten rakennushommi-

en kanssa ne pitivät huolen siitä, ettei Mattia juuri kotona näkynyt. Sairaanhoidtajana toiminut Anneli-vaimo oli kotona kun perheen kolme lasta olivat pieniä, mutta oli välillä töissä sekä Satavan molemmissa kaupoissa, Hedmanilla ja Osuuskaupassa, että myöhemmin Tyksissä.

Vuonna 1965 saatiin Kaksikerran valtuustoon ensimmäinen nainen, Laalahden emäntä Annikki Nurmi. Ihana ihminen, jonka hersyvä nauru helpotti monta kiperää paikkaa, Gustafsson muistaa.

Taistelua käsiryöpyyn asti

Annikki Nurmi oli mukana, kun kaksikertalaisia kutsuttiin neuvottelemaan kuntaliitoksesta. Puhuttiin pakottamisesta. Gustafsson ja Pentti Palmunen lähtivät eduskuntaan peräämään asiaa.

- Siellä luvattiin, ettei pakkoliitosta tule. Pääministeri Rafael Paasio tuli vielä saattamaan meidät ovelle ja sanoi, että jos Kaksikerta pakkoliitetään niin hallitus kaatuu. No, siitä lupauksesta toteutui puolet.

Valtuutetut olivat lähes yhtenä miehenä kuntaliitosta vastaan.

- Koulun opettaja Väinö Purokoski oli toista mieltä. Hän joutui valtuustossa kerran käsiryöpyyn Pentti Palmusen kanssa. Aika kuumana kävivät, Gustafsson nauraa.

Kaksikertalaisten nokkamiehenä neuvotteli kenraali Adolf Ehrnrooth. Palmu-

sen, Nurmen ja Gustafssonin lisäksi mukana olivat bussinkuljettaja Olavi Kaskimäki ja valtuuston puheenjohtaja Otto Liespuu. Kovan hanttiinpanon ansiosta liitosta saatiin lykättyä, mutta ei torjuttua. Kaupungin neuvottelijoita johti kaupunginjohtaja Väinö J. Leino.

Gustafsson muistaa, kuinka Leino nuolaisi päätöksen jälkeen huuliaan ja esitti, että liitoksen kunniaksi järjestettäisiin sillalla ilotulitus.

- Liespuu ärähti siihen, ettei kaksikertalaisille kyllä ruveta sellaista pilkkalaulua laulamaan. Liespuu oli hyvä mies.

Verot tuplaantuivat

Kaksikerrasta tuli osa Turkua ja verot tuplaantuivat. Katuvalot pystytettiin tienvarteen ja kaupungin bussit korvasivat yksityisen liikennöitsijän vanhat autot. Kaupungista muutti saarille lisää väkeä, sekä vakinaisia että kesäasukkaita.

Virta meni toiseenkin suuntaan. Gustafssonit hankkivat mummonmökkin ja tontin Sauvosta ja perustivat sinne perunamaan ja puutarhan. Siellä he asuivat 30 vuotta, siihen asti kunnes Anneli ei enää pärjännyt kotioloissa. Vuonna 2011 Matti Gustafsson palasi vanhaan taloonsa Uudenkylän maalaismaisemaan.

- Olis hyvä jos Kaksikerran saarten maalaismaisema säilyisi, hän esittää tulevaisuuden toiveensa.

Kaksikerranjärnessä kalastetaankin

Kuva: Osmo Purhonen.

Kaksikerranjärven mökit ovat hiljenneet, mutta kalat järnessä liikkuvat edelleen, itse asiassa enemmän kuin lämpimässä kesävedessä. Huonon kevään ja hiljaisen kesän jälkeen kalaa on ainakin jonkin verran alkanut tulla verkkoihin. Syyskutuinen siika noudattaa lajinsa käyttäytymismallia ja on lähtenyt liikkeelle, vaikka varsinainen kutu ei taidakaan onnistua, minkä takia istutuksia on tehty, jotta saataisiin tämä erinomaisen kalan kanta kehittymään järnessä. Kuhakanta tuntuu taantuneen, ja sen takia tänä syksynä istutettiin taas muutama tuhat poikasta, joiden toivotaan parin-kolmen vuoden päästä saavuttavan sallitun alamitan 37 cm. Pientä lahnaa näyttää olevan runsaasti, mikä järven tilan kannalta ei ole suinkaan hyvä asia, sillä lahna tonkii ja pölyyttää pohjia ja saa siten pohjasedimentissä olevat ravinteet liikkeelle. Pahempia sinileväkukintoja ei ole kuitenkaan esiintynyt. Toivotaan, että isot hauet ja kalastajat harventaisivat lahnakantaa.

Monet eivät lahnaa arvosta, mutta savustettuna ja uunissa tehtynä se on oikein hyvä, ja itse olen kehittänyt jans-

sonin kiusauksen muunnelman, johon käytän savustettua ja ruodoista perattua lahnaa – hyvää, joskin hieman työlästä valmistaa.

Rapuja alettiin järveen istuttaa noin 5 vuotta sitten, kun aiempi varsin hyvä rapukanta oli kuollut tauteihin ja viranomaisilta saatiin lupa istuttaa täplärappua, joka kestää rapuruttoa hyvin. Nyt on kanta melko vahva ja monet ovat varmaan nauttineet Kaks Kerranjärven rapuja rapukesteissään. Verkkokalastajat eivät ole niinkään onnellisia, kun päästelevät irti verkkoihin sotkeutuneita rapuja – täpläravun saksia saa siinä todella varoa. Ongelmaan auttaa se, että laskee verkon riittävän etäälle rannasta ja tarpeeksi syvään (yli 3 m) veteen.

Kalastus järvellä näyttää tapahtuvan melko maltillisesti, mikä on hyvä asia. Pitää tietenkin muistaa, että luvat ovat kunnossa: viehekalastaja tarvitsee valtion kalastuskortin (todistus kalastuksen hoitomaksun suorittamisesta), mitä ei

kuitenkaan alle 18- ja yli 65-vuotiailta vaadita. Verkkokalastus edellyttää pääsääntöisesti osakaskunnan osakkuutta ja verkkomerkkiä, joita ainakin Myllykylän osakaskunnan osalta voi lunastaa Satavan kyläkaupalta. Ravustus edellyttää vesialueen omistajan lupaa.

Järven vesialueen – n. 150 hehtaaria – omistavat pääosin osakaskunnat (entiset kalastuskunnat), joista suurimpia ovat Brinkhallin, Kalliolan ja Myllykylän osakaskunnat. Järven länsipäässä on pieniä osakaskuntia ja yksittäisten tilojen omistamia vesialueita. Aktiivista kalavesien hoitoa suorittavat ainoastaan Brinkhallin ja Myllykylän osakaskunnat. Pitkään on pyritty siihen, että Kaks Kerranjärvestä muodostettaisiin yhtenäinen kalaston hoito- ja kalastusalue, mutta jotenkin asia ei vain ole edennyt. Ehkä Kaks kertaseuran kalastustoimikunta saa edistettyä asiaa.

Kalastusterveisin, Osmo.

Kuva: Pirjo Koskinen.

Kun maailma tuli Heinänokkaan

Alkusyksystä alkoi tapahtua ja tilanne kävi selväksi Suomessakin melko nopeasti. Tarvitaan tiloja. Paljon. Eri puolilta Lähi-itää, Afrikkaa ja Eurooppaa alkoi tulla ihmisiä Länsi- ja Pohjois-Eurooppaan. Hyvin paljon. Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä piti aktiivisesti yhteyttä Suomen Punaiseen Ristiin ja pääkaupunkiseudun seurakuntiin. Jotain oli tehtävä.

Kun Pansion vastaanottokeskus alkoi majoittaa tulijoita telttoihin ja akuutteja hätämajoituksia avattiin pitkin Varsinais-Suomea, toimi seurakuntayhtymän hallinto ja luottamushenkilöt nopeasti. Päätös Heinänokan leirikeskukseen muuttamiseksi leirikäytöstä SPR:n hätämajoitukseksi tehtiin käytännössä vain muutamissa päivissä. Päätöksen jälkeen tarvittiin toteuttajia.

Avainasemassa oli nopeatoiminen työntekijätiimi. Jo varatut leirit ja tapahtumat piti siirtää, keittiöhenkilökuntaa kouluttaa ja saada lisää, tilat tarkistaa ja muokata tarpeen mukaan, vapaaehtoiset koordinoida avuksi, yhteydenpito SPR:n kanssa hoitaa, viestintä saada

kuntoon ja tulijat kokemaan itsensä tervetulleiksi. Kaikki tämä hoitui muutamassa vuorokaudessa ja kolmen päivän jälkeen hätämajoitus avautui.

Ensimmäiset päivät oli opettelua, toimeen tarttumista, keskustelua, yhteisen kielen löytämistä ja naurua. Suurena apuna oli ammattitaitoinen leirikeskukseen henkilökunta, esimies, tarmokkaat työntekijät, luotettavat ja osaavat vapaaehtoiset ja ennen kaikkea turvapaikanhakijat itse.

Arki on muotoutunut Heinänokassa vähitellen. Se muodostuu normaaleista asioista. Nukutaan, herätään, syödään ja siivotaan. Pelataan, opiskellaan suomea, syödään, vierailaan kaupungissa, käydään läpi turvapaikanhaku-prosessia. Soitetaan kotiin, välillä sairastetaan, syödään taas ja vietetään aikaa perhekerhossa.

Heinänokkaan on muodostunut pieni yhteisö. Se ei ole täydellinen, niin kuin ei yhteisöt taida useinkaan olla. Sataan ihmiseen mahtuu monta tarinaa, erilaisia luonteenpiirteitä, toivoa tulevaisuu-

desta ja monenlaisia tapoja elää arkea. On kotiäitejä, akateemisesti koulutettuja, ihmisiä palvelualoilta, duunareita ja insinöörejä. Miehiä, naisia, lapsia. Toiset osaavat englantia, jotkut puhuvat neljää eri kieltä, jollekin ei heti löydy keskustelukaveria. Välillä toiset ärsyttää, välillä nauretaan yhdessä. Välillä on epätoivoa tulevasta, välillä unelmia jaetaan uusien ystävien kanssa. Odottaminen tekee päivät pitkäksi ja mieli voi käydä kierroksilla. Miten minun käy? Miten perheeni käy?

Kohtaamisessa on kuitenkin maailmanrauhan alku. Toinen ihminen on ihan yhtä vajavainen kuin minä. Olemme eri mieltä asioista. Teemme jotkut jutut eri tavalla. Luonteenpiirteetkään eivät aina oikein kohtaa. Silti on hyvä olla toiselle ihmiselle ihminen. Olet avun ja tuen tarpeessa, olen tässä vierelläsi. Jouko Mäki-Lohiluoman sanoitus kertoo olennaisen: ”Kaikista ei tarttee pitää, riittää että rakastaa.”

Kuva: Timo Jakonen.

Kakskertaseura tapahtumien järjestäjänä

Seuran kulttuuri- ja toimintatyöryhmä on moottori, joka käynnistyy herkästi ja on mukana lähes kaikessa jäsenistölle tarjottavassa toiminnassa. Ellei se järjestä itse, niin on ainakin tarjoilemassa kahvia ja muuta virvoketta muiden järjestämässä tilaisuuksissa. Tapahtumia ja niihin osallistujia riittää koko vuoden ajaksi. Seuran kotisivuilla www.kakskertaseura.fi kerrotaan järjestettävistä tapahtumista ja niiden toteutuminen on kerrottu kuvien kera uutispalstalla. Seuraavassa on lyhennelty kertomus niistä tapahtumista, joissa Kakskertaseura oli mukana järjestäjänä.

13.1. Neulomakerho

Lähes koko vuoden, parittomien viikkojen tiistaisin, käsitöihin vihkiytyneet ahertajat kokoontuvat Kakskertatalolle harrastuksensa pariin. Kukin tekee omia töitään, porukalla seurustellaan ja viihdytään. Kerran vuodessa käydään myös alan harrastemessuilla, viime syksynä Tukholmassa ja tänä syksynä Tampereella. Valmiitten töiden esittelemiseksi pidetään myös erilaisia kädentaidon tapahtumia.

4.2. Valokuvaharrastusta – miten parannan kuvieni laatua

Valokuvaaminen on ns. jokamiehen huvia. Järjestelmäkameroiden lisäksi nykyisillä kännyköillä ja tableteillakin saadaan erinomaisia kuvia. Aina on kuitenkin vara parantaa ja siksi järjestettiin oma iltatilaisuus, missä Jukka Lämsä antoi vinkkejä tarkoituksenmukaisen kameraseläinvalinnan ja kertoi, millä asioilla on merkitystä kuvien laadun parantamiseen.

10.2. Sydänaskartelua ystävänpäiväksi

Itse tehdyllä lahjalla on oma merkityksensä. Erityisesti Ystävänpäivänä se ko-

Kuva: Pirjo Koskinen.

rostuu. Persoonallisen lahjan valmisteluun tarjoutui tilaisuus, kun neulomakerhon aktivistit järjestivät askarteluillan Kakskertatalolle. Syntyi taidokas valikoima kortteja ja rasioita käytettäväksi onnitteeluihin.

1.3. Missiotreffit

Kuva: Pirjo Koskinen.

Perinteeksi muodostuneet kevään missiotreffit seurakuntalaisten kanssa järjestettiin taas Hennalassa. Tapahtumaan pyritään järjestämään erilaisia toimintapisteitä, ja niin nytkin. Kaksikerran Erä teetätti linnunpönttöjä, partiolaiset tarjosivat tikkupullaa ja nuotiopaikalla käristeltiin makkaraa. Väkeä kävi totuttuun tapaan runsaasti ja lapsilla oli paljon tekemistä.

3.3. Kultaseppä Ruusunen

Hirvensalossa asustaa palkittu hantvärkari. Hänen verstaalleen tehtiin tutustumiskäynti ja todella taidokkaita käsitöitä saatiinkin nähdä. Kultaseppäntöiden lisäksi hänen harrastuksiinsa kuuluu mm. erikoisten moottoripyörien rakentaminen – jotkin oikeaan käyttöönsä, toiset taas tekemisen ilosta tehtyjä. Siinä sivus-

sa hoituu myös mystisen Huudi-museon vt. kuraattorin työt.

10.3. Kukkailta

Kuva: Eila Monnonen.

Kukkailtaa vietettiin esitelmän muodossa. Eila Monnonen kertoi pielikeistä (pelargonioista), omasta harrastuksestaan. Siitä, miten se alkoi, miten harrastus on jatkunut ja miten eri kasvuvaiheet ja talvehtiminen hoidetaan – kokemusperäistä oppia on tullut onnistumisten ja erehtymisten kautta.

12.4. Matkakertomus hiihtovaellukselta Grönlannissa

Kuva: Jarkko Koskinen.

Kevät oli alkamassa, mutta edeltäneen talven retkestään kertoi matkaopas ja erävaelluksiin hurautanut Raimo Västin-salo. Paljon on vuosien aikaan kierrelty ja uudet seikkailut odottavat. Mielen-

kiintoinen tarina vei mukanaan ja antoi kuulijoille tietoa perusteellisesta varustautumisesta, ennakkoharjoittelusta ja lopulta riskienkin sävyttämästä selviytymisestä vaelluksilta.

7.5. Kävelykierros Nunnavuorelle ja Kaksikerran Erän laavulle

Kuva: Jarkko Koskinen.

Kuva: Pirjo Koskinen.

Asumis- ja ympäristötoimikunta kartoittaa Kaksikerran ja Satavan saarilla olevia luontopolkuja tai sellaisiksi soveltuvia uusia reittejä. Yksi uusi kohde on Kaksikerrassa sijaitseva Nunnavuori muinaisine hiidenkiukaineen. Toistaiseksi vielä merkkeamatonta polkua noustiin ylös vuorelle, mistä jatkettiin toista reunaa alas Brinkhallin kartanolle. Sieltä jätket-

tiin Hyyrtiläntielle Kaksikerran Erän rakentamalle laavulle, mikä erinomaaisena retkikohteena on kaikkien vapaasti käytettävissä.

17.5. Kaatuneitten muistopäivä

Kaksikertaseura laski perinteiseen tapaan sepeleensä Kaksikerran kirkon sankari-muistomerkillä. Sodan päättymisestä oli kulunut 70 vuotta, mikä huomioitiin myös messun tekstissä.

9.6. Kahvipussit kassiksi -kurssi

Toimintatyöryhmä kutsuu aina välillä lisää jäseniä käsityöharrastuksen piiriin järjestämällä erilaisia teematapahtumia. Uusi avaus oli kahvipussien käyttö kassientekomateriaalina. Paikkakin oli tavanomaisesta poikkeava, oltiin Kulhossa. Meeri Pohjankukka opasti kahvipussien kääntelyssä ja pian alkoi tulostakin syntyä, kasseja ja koreja eri tarkoituksiin.

Kuva: Pirjo Koskinen.

9.6. Valokuvanäyttelyjen avajaiset

Seuran järjestämien kahden valokuvaushankkeen näyttelyt avattiin ja pidettiin

Brinkhallin kartanolla viime kesänä. Toinen hanke oli valokuvauskilpailu ja toinen Kaksikerran vanhat rakennukset. Kumpikin hanke esiteltiin jo 2x-lehden kesänumerossa, nyt oli kyseessä niiden julkinen näytteillepano.

27.6. Kaksikertapäivä

Kaksikertapäivää vietetään aina juhanuksen jälkeisenä viikonloppuna kesäheinäkuun vaihteessa. Päivä on saarten lukuisten yhteisöjen yhdessä järjestämä tapahtuma. Vetovastuu on aina jollakin, tänä vuonna se oli Kaksikertaseuralla. Päivään liittyy yhtenä osiona ”Kaksikerran käräjät”, joka on aina Kaksikertaseuran vastuulla. Tämän vuoden järjestelyvastuu sopi Kaksikertaseuralle sikäläkin hyvin, että seura vietti samalla toimintansa 60-vuotisjuhlaa. Ensi vuonna vetovastuu on Kaksikerran Nuorisoseuralla,

ja taas merkkipäivien merkeissä, toimintaa on ollut tasan 100 vuotta.

Käräjäosuudessa käräjäpuheen piti apulaiskaupunginjohtaja Jarkko Virtanen. Hänen puheensa on julkaistu toisaalta tässä lehdessä. Toinen keskeinen osa käräjillä on Vuoden Kaksikertalaisen julkistaminen. Kunnian sai tutkija Kaarin Kurri, hänestä on myös erillinen juttu tässä lehdessä.

22.8. Missiotreffit merellä

Martinseurakunnan kanssa tehdään keksäisin yhteinen vesibussiretki johonkin mielenkiintoiseen kohteeseen. Tänä vuonna retki suuntautui Kuusiston linnanraunioille. Vene oli täynnä, ilma loistava ja retki onnistunut. Kuusiston saari kiertäen saatiin hieno kuva lähisaaristotamme.

Kuva: Jarkko Koskinen.

29.8. Myllyjuhla ja elotulet

Pitkän tauon jälkeen uudelleen aloitettu elojuhlan vietto, myllyjuhla, järjestettiin nyt toisen kerran. Pelimannit laulattivat, Raimo Västinsalo kertoi myllyn korjaushankkeesta ja Markku Monnonen myllyjen toimintaperiaatteista ja oman myllymme aikaisemmasta korjaushankkeesta. Taustalla seisoneen myllyn ryhtiä oli jo paranneltu ja lahonneita lautoja paikkailtu. Edessä on vielä pärekaton uusiminen ja maalausta. Hankkeeseen on saatu myös Museoviraston rahoitusta.

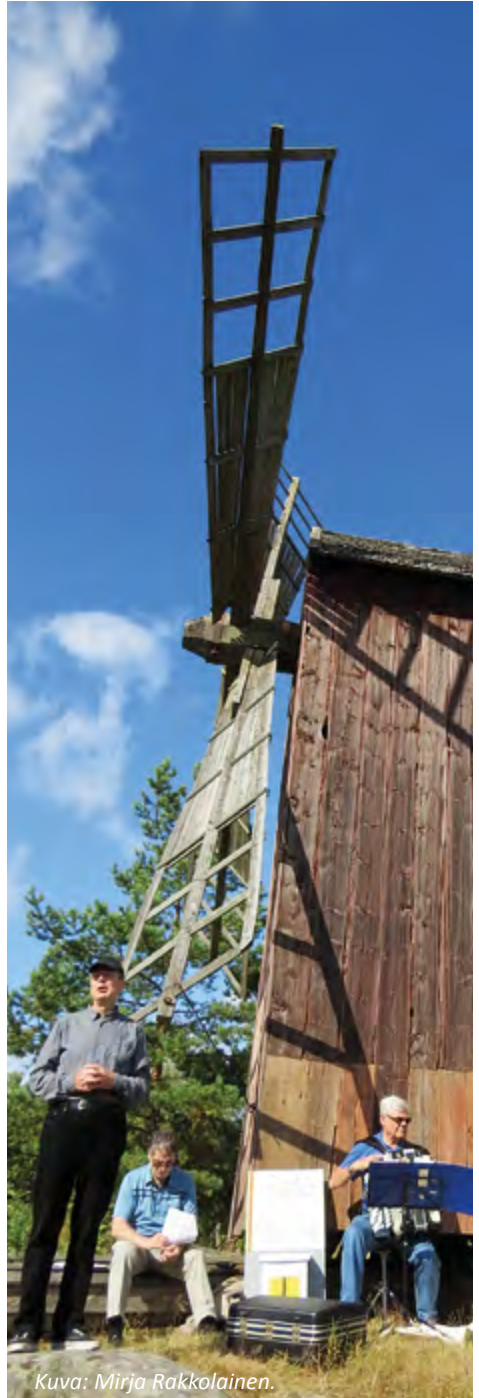

Kuva: Jarkko Koskinen.

Illalla sytytettiin elotulet (venetsialaiset) saarten rannoille ja Kaksikertaseuran toimesta myös Satavan sillalle.

23.9. Hallituksen ja toimikuntien tapaaminen

Hallitus kutsui seuran toimikuntien jäsenet syystapaamiseen Erän laavulle. Toimintatyöryhmä oli järjestänyt tilaisuuteen pientä alkupalaa, grillimakkaroita ja pullakahvit. Asiaakin käytiin läpi katsomalle taaksepäin menneitä ja eteenpäin tulevia. Toimikuntien kertomukset kootaan yhteen vuosikokouksessa käsiteltäviin toimintakertomukseen ja toimintasuunnitelmaan.

Kuva: Mirja Rakkolainen.

18.10. Sadonkorjuun ja kädentaidon päivä

Kuvta: Mirja Rakkolainen.

Kesän sato on korjattu ja nyt esiteltiin tuotteita, teemana marjat. Toimintatyöryhmäläiset olivat leiponeet ja keittäneet erilaisia koostumuksia marjoista, hilloja ja piiraita. Maistaa sai ja hyviä olivat. Ensi syksynä tapahtuma toistuu jollain uudella teemalla.

Leipomukset kertovat käden taidosta, mutta muunkinlaista kädentaitoa oli nähtävänä. Tuolit, seinät ja esittelypöydät olivat täynnä erilaisia käsitöitä; neulontaa, puutöitä ja muuta askarreltua.

21.11. Joulunajan askartelua

Joulun lähestyessä on perinteisesti järjestetty myös askarteluilta, jossa tehdään joulukoristeita, pieniä lahjoja ja muuta jouluun sopivaa tuotetta. Tästä alkaa joulun valmistelu ja odotus.

Kuva: Pirjo Koskinen.

MUKANA MUIDEN JÄRJESTÄMISSÄ TAPAHTUMISSA

Vuoden aikana pidetään useita tilaisuuksia, joihin Kaks kertaseura osallistuu yhteistyökumppanina. Pitkään jatkunut perinne on kirkkokahvitus. Siinä eri yhteisöt hoitavat vuorollaan kirkonmenojen päätteeksi kahvitarjoilun Kaks kertan kirkolla tai seurakuntakoti Hennalassa. Kaks kertaseuran osalla ovat Suvikirkon, Kaks kertapäivän jälkeisen sunnuntain

jumalanpalveluksen ja Itsenäisyyspäivän kirkon kahvitukset sekä Kauneimmat joululaulut -tapahtuman glögitarjoilu.

TOIMINTAA MYÖS JOULUKUUSSA

Vuosi on lopuillaan, mutta vielä mahtuu muutama tapahtuma tähän vuoteen.

Itsenäisyyspäivän jumalanpalvelus Kaksikerran kirkossa 6.12. kello 12, minä päätyttyä muistetaan sankarivainajiamme laskemalla kukkavihko sankari-muistomerkillle. Tämän jälkeen siirrytään Hennalan seurakuntakotiin Hennalantie 10, Satava, missä Kaksikertaseura tarjoaa kirkkokahvit.

Avoimet ovet Kaksikertatalolla, Vapparintie 118, **10.12.** kello 17-20. Talo on toiminut 30 vuotta Kaksikertaseuran ja partiolippukunta Kaksikerran Kaksoispisteen tukikohtana sekä lukuisten muiden yhteisöjen kokoontumis- ja juhlapaikkana. Talon ja toiminnan esittelyn lisäksi partiolaiset esittävät tasatunnein alkaen aiheeseen liittyvän pienen kuvaelman. Tarjolla on myös glögiä ja pientä purtavaa.

Kauneimmat joululaulut lauletaan Kaksikerran kirkossa **13.12.** kello 16-17, jonka jälkeen seura tarjoaa glögiä ja pipareita huoltokatoissa.

Joulunaikaan kuuluvat myyjäiset ja jouluna syödään hyvää ruokaa. Tätä kaikkea on tarjolla myös saarillamme, jopa samana päivänä **13.12. Museotorpalla on**

myyjäiset kello 12 alkaen ja **joululounas** on **tarjolla** sekä **Harjattulan Kartanol**la että **Kaksikerran Hirvilammella. Hengen ravintoa** on tarjolla **Kaksikerran kirkolla** sekä aattona että jouluaamuna. Näistä tarkempaa tietoa ao. kotisivuilta.

Kuva: Mirja Rakkolainen.

*Kakskertaseura toivottaa
Rauhallista Joulua ja Menestystä Vuodelle 2016*

Kuva: Jaakko Tolonen.

Täyden palvelun telakka Turussa

- laiteasennukset • sisustus- ja puutyöt
- moottorikorjaukset • kuitukorjaukset
- valtuutettu VOLVO PENTA Service-piste
- vahaukset, myrkkymaalaukset
- mastoklinikka
- talvisäilytystä kentällä, katoksessa ja lämpimässä
- laituripaikkoja suojaisessa satamassa

SATAVAN
VENEPALVELU OY

avoinna arkisin klo 8-16

Samppaantie 385, 20960 Turku

P. 020 735 1414

svp@satavanvenepalvelu.fi

www.satavanvenepalvelu.fi

SÄHKÖASENNUS S . LINDHOLM OY

KOLLINTIE 101
20960 TURKU
040 8288364

sami.lindholm@pp.inet.fi
www.sahkoasennuslindholm.fi

SÄHKÖSUUNNITTELU,
URAKOINTI, TARVIKEMYyntI JA
TARKASTUKSET

FORMECO

RAKENNUSLIIKE

RAKENNUSALAN TYÖT

PERUSTUKSISTA VESIKATTOON.

SOITA JA PYYDÄ TARJOUS.

FORMECO OY
VAPPARINTIE 714
20960 TURKU

0408328483
INFO@FORMECO.FI

WWW.FORMECO.FI

EKO
MESTARIT

BIOLAN

ekomestariit.fi

SolarVenti®

Poistaa kosteuden

Lue lisää Solarventi.fi

Biolan HVS light harmaaavesisuodatin

- Kapasiteetti 300 /l /vrk
- Asennetaan maan päälle tai osin upottaen
- Ekologinen suodatinmateriaali
- Lämpöeristämätön suodatin pesuvesille
- Laajennettavissa painevesikohteisiin

Biolan Ekomestari on ammattitaitoinen yhteistyökumppani jätevesijärjestelmien, kuivakäymälöiden, aurinkoenergian ym. ekologiseen asumiseen liittyvien ratkaisuiden suunnittelussa, myynnissä, asennuksessa ja huollossa.

Onko mökkisi sisäilma etenkin talven jäljiltä tunkkainen ja kostea?

Aurinko puhaltaa mökkisi raikkaaksi ja kuivaksi pelkän auringonvalon avulla. Ilman käyttökustannuksia!

Meiltä myös muut Biolan tuotteet!

- Jätevesijärjestelmät
- Kuivakäymälät
- Kompostorit
- Aurinkoilmakuivaimet
- Vedenpuhdistusjärjestelmät

Alueesi Biolan Ekomestari

Ilmaristen Kiinteistöhuolto
/ Kaivuupalvelut

Ari Juhala

Puh. 040 - 5541 933

ari.juhala@ilmaristenkaivuu.fi

www.ilmaristenkaivuu.fi

Jätevesiasiat kerralla kuntoon!

Meiltä saat kaiken mitä järjestelmäsi tarvitset

- suunnittelu ja asennus
- lupa-asiat

Suodatuskasettipaketti

- helppo ja vaivaton maaperäkäsittelyjärjestelmä
- omakoti ja vapaa-ajan asumisen tarpeisiin
- mitoitettu 1-5 henkilölle
- CE -merkitty

Ota yhteyttä: Suomen Pihakaivo Oy | www.pihakaivo.fi
 Juhani Rinne p. 0400 788 358 | juhani.rinne@pihakaivo.fi | Miika Ruohonen p. 040 1729 444

20
Vuotta
1994-2014

Nyt puuta kaatuu!

399 €

(sh. 495 €)

Husqvarna

Moottorisaha 445

Tehokas ja helppokäyttöinen saha monipuoliseen käyttöön. 45.7 cm³, 2.1 kW, 33-50 cm, 4.9 kg

295 €

Husqvarna

Moottorisaha 135

Kevyt ja tehokas moottorisaha omakoti-asujalle 40.9 cm³, 1.5 kW, 35-40 cm, 4.4 kg

49 €

Husqvarna

Suojakypäri Classic

Metsä- ja puutarhatyöhön tehty kypäri. Metallinen verkkovisiiri

20 €

Husqvarna XP Power 2 pienkone-polttoaine 5 l

Valmis seos, joka sisältää 2% parasta Husqvarna XP-kaksitahtiöljyä. Yksikköhinta 4,00 €

20 Vuotta
RL TRAKTORI KONE OY

MYynti - HUOLTO - VARAOSAT

ORIKEDONKATU 9, TURKU
Avoimma ma-pe klo 8-16.30

Meiltä saat Husqvarnan laadukkaat turvavarusteet ja -jalkineet!

*Kaikki jouluherkut
kotimatkasi varrelta!*

 Löydät meidät
Facebookista!

Lähetä
tai nouda
paketit
helposti
meiltä!

Vanha Kaksikerrantie 1, p. 0207 513 860

Palvelemme: ark. 7-21, la 7-18 & jouluu asti su 12-21 (jonka jälkeen tuttuun tapaan su 12-18)

Katso ajankohtaiset tarjoukset ja ruokavinkit www.k-supermarket.fi

Puhelun hinta 0207-alkuisiin numeroihin lenkakupuhelimesta 8,21 senttiä/puh. + 6,90 senttiä/min. (sis. alv 24%) ja matkapuhelimesta 8,21 senttiä/puh. + 14,90 senttiä/min. (sis. alv 24%)

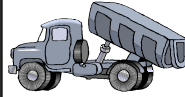
MARTEKKA OY

Rantaruonankatu 4
21100 NAANTALI

RAKENTAMISTA AMMATTITÄIDÖLLÄ

Jukka Ronkanen
0400 536 987
Antti Laakso
0400 545 987

jronkanen@jippii.fi
anttilaakso7@gmail.com

Tankkipojat Oy

- Roskalavat ja kuljetukset
- Sepelin toimitukset
- Imu-autopalvelut
- Wc-tankkien tyhjennykset

Puh. 0400-532 542
info@tankkipojat.fi

Ratakatu 4
21260 RAISIO

KAKSKERRAN SEURAIN TALO Viihtyisa perhejännen pitopaikka
Tilaa 130 henkilölle Tiedustelut puh. 050-3479918
Samppaantie 90, 20960 TURKU (Satavan saari)

The background of the advertisement is a photograph of a large, multi-story stone building with several windows. In the foreground, the top of a red truck is visible, with the website address 'www.IMUAUTO.FI' printed on its side. The text is overlaid on the image.

**Kun tarvitset
viemärien ja kaivojen
huolto- ja avauspalvelua
ota yhteyttä!**

www.IMUAUTO.FI

**Kuljetusliike
Kallio K&H Ay**

puh. 02 2385 805

www.imuauto.fi

JOULUN TUNNELMAA KOTIIN!

PALVELEVASTA RAUTAKAUPASTA

Ilmalämpöpumppu
Panasonic
501108167, QE9PKE IN+OUT

999,-

Asennus vielä
vuodelle 2015
alk.550€

**JOULUN RUOKATRENDI
ON NYT SAVUN MAKU!**

Led-koristesarja
Airam Capri
Norm. 9,95
501435447

**TARJOUS
7,95**

MUURIKKATM
Sähkösavustin 500793372
Norm. 109,- **RAJOITETTU ERÄ!**

**TARJOUS
99,-**

Konstsmide valosarja
Norm. 34,95
500999064

**TARJOUS
24,95**

JOULUSAUNAN PAREMMAT LÖYLTY!

Harvia
Linear 16 501420566

289,-

Sähkökiuas Harvia
Kivi PI70 500505041

629,-

Narvi kiuaskivet
20 kg 5-10 cm 500985817
20 kg 10-15 cm 500985818

6,90

Hinnat sis. alv. Tarjoukset voimassa 31.12.2015 saakka tai niin kauan kuin tavaraa riittää

IHMISEN KOKOINEN...

Rautia - K-Maatalous, Vanha Tampereentie 184
p. 020 7999 700 www.rautia.fi
Arkisin 8.00 - 18.00, la 9.00 - 15.00, su suljettu

verisure
SMART ALARMS

Hanki sinäkin Suomen suosituin turvapalvelu

Verisuren älykäs järjestelmä sekä hälytyskeskus valvovat kotiasi murtojen, palon sekä kosteusvaurioiden varalta.

Tilaa ilmainen
turvakartoitus!

M&M Kodinturva suojaa
kotisi ja yrityksesi Turun seudulla:

Miikka Kurvinen
turvallisuusasiantuntija
044 566 5298

Miika Nordblad
säkerhetsexpert
044 269 8440

Ossi Oksa
asiakkuuspäällikkö
040 837 6047

Tero Tetri
asennukset ja huollot
040 660 3900

M&M KODINTURVA

PIHATAALKKARI

T;mi Ismo Kaskimäki

Suoritan Kaksikerta / Satava – alueella
"pihataalkkari" – töitä.

Huom, talonmiespalvelumaksuista saa
tehdä kotitalousvähennyksen verotuksessa!

Esim. pihasiivoukset, nurmikon leikkuut ,
polttopuut, pihakalusteiden huollot ,
lumityöt, ikkunoiden pesut ja vaikka
asioilla käynnit !

Palveluksessaanne

Ismo Kaskimäki

puh: 0400-520181

ismo.kaskimaki@gmail.com

Taksipalvelun saat edelleen
samasta numerosta!

KIINTEISTÖ- JA RAKENNUSPALVELU MIKKO LEHTO OY

www.mikkolehto.fi

p. 040 522 6346

Alueellinen rakennusliike:

- uudisrakentaminen
- saaristorakentaminen
- korjausrakentaminen

Teppo Ruusu

Esa Taipale

e-mail

044 594 4606

0400 990 415

posti@rt-sahkoasennus.fi

2X - lehden toimitus

Julkaisija: Kakskertaseura ry

Päätoimittaja: Markku Kalliomäki
markku.kalliomaki@ppm.inet.fi
0400 508 951

Toimitussihteeri: Jarkko Koskinen
jarkos@utu.fi
0400 822 855

Ilmoitusmyynti: Kati Lehtonen
eeni.leht@gmail.com
040 549 8940

Taitto ja ulkoasu: Malla Avenius / Painola

Painopaikka: Painotalo Painola
T. Nieminen Oy

Ilmoitushinnat ja ilmoitusten koko (mm)

1/1 takakansi väri	300 €	148 x 168 + 3 mm leikkuuvarat
1/1 sisäsivu väri	250 €	148 x 210 + leikkuuvarat tai 138 x 199
1/1 sisäsivu musta	200 €	kuten yllä
1/2 sisäsivu väri	150 €	vaaka: 148 x 103 + leikkuuvarat tai 138 x 97 pysty: 72 x 210 + leikkuuvarat tai 68 x 199
1/2 sisäsivu musta	120 €	kuten yllä
1/4 sisäsivu väri	100 €	pysty: 68 x 97 tai vaaka: 138 x 46
1/4 sisäsivu musta	60 €	kuten yllä

Liity nyt jäseneksi

Seuran varsinaiseksi jäseneksi pääsee toimialueellamme joko vakinaisesti tai osan vuotta asuva tai työskentelevä henkilö tai muukin seuran tarkoituksiperät hyväksyvä henkilö, jonka seuran hallitus hyväksyy.

Samassa taloudessa voi olla vähintään yhden pääjäsenen lisäksi haluttu määrä sivujäseniä. Seuran jäsenkirjeet ja kokouskutsut sekä 2X-lehti postitetaan pääjäsenelle. Sivujäsenet ovat pääjäsenten tavoin seuran täysivaltaisina jäseninä oikeutettuja osallistumaan seuran toimintaan ja päätöksentekoon vuosikokouksessa ja toimielimissä. Tälle vuodelle vahvistetut jäsenmaksut ovat pääjäsenelle 20 € ja sivujäsenelle 4 €.

Kakskertaseuran kotisivut ovat osoitteessa www.kakskertaseura.fi. Sieltä löydät muun ohella seuran uutiset, tiedot tapahtumista, seuran säännöt sekä tiedot hallituksesta ja toimikunnista.

Seuran jäsenenä saat TPK:n jäsenkortin ja sinulla on mahdollisuus solmia Turku Energian kanssa sähkösopimus TPK:n neuvottelemaan jäsenhintaan sekä saada alennusta TPK:n yhteistyökumppaneiden liikkeissä asioidessasi. Turku Energian sopimukseen liittyvät asiakirjat saat halutessasi hallituksen jäseneltä Liisa Nummelalta, liisa.m.nummela@gmail.com tai puhelimitse 050 555 8628. Hän lähettää sopimuslomakkeen postitse. Sen voi tulostaa myös osoitteesta <http://www.turkuenergia.fi/kotalouksille/kampanjat/tpk-lomake/>.

Ilmoita sähköpostiosoitteesi Kakskertaseuralle! Sähköpostilla lähetämme jäsenille tiedotteita. Jäsenrekisterin tietoja käytetään vain seuran jäsenpostitukseen ja sähköiseen tiedottamiseen, tietoja ei anneta ulkopuolisten käyttöön.

LIITYN JÄSENEKSI

Nimi _____

Osoite _____

Postinumero ja -toimipaikka _____

Puhelinnumero _____

Sähköpostiosoite _____

Perheen lisäjäsenet _____

Asuinsaari _____

Toimita hakemus seuran puheenjohtajalle tai sihteerille, osoitteet ovat toisaalla tässä lehdessä, tai seuran sähköpostiosoitteeseen kakskertaseura@kakskertaseura.fi. Liittymislomakkeen voi täyttää myös seuran kotisivulla.

Kakskertaseura ry

Kakskertaseura ry c/o Markku Kalliomäki
Seiskarinkatu 7 A, 20900 Turku
kakskertaseura@kakskertaseura.fi
www.kakskertaseura.fi

Hallitus

Markku Kalliomäki, Puheenjohtaja
Seiskarinkatu 7 A, 20900 Turku
markku.kalliomaki@ppm.inet.fi
puh. 0400 508 951

Seppo Muurinen, Varapuheenjohtaja
Monnoistentie 5, 20960 Turku
muurinens@gmail.com
puh. 258 7805, 0400 763 822

Jarkko Koskinen, Sihteeri, Rahastonhoitaja
Peltolantie 6 D 124, 20720 Turku
jarkos@utu.fi
puh. 0400 822 855

Tamara Holmberg
holmberg.tamara@gmail.com
puh. 050 559 0241

Piia Kramsu
piia.kramsu@jelpekon.fi
puh. 040 779 1069

Kati Lehtonen
eeni.leht@gmail.com
puh. 040 549 8940

Matti Löyttyniemi
matti.loyttyniemi@saunalahti.fi
puh. 040 593 0320

Juha Mäki
juhamaki@jussinpesu.fi
puh. 0400 521 103

Liisa Nummela
liisa.m.nummela@gmail.com
puh. 050 555 8628

Raimo Västinsalo
raimo.vastinsalo@gmail.com
puh. 044 3377 541

Kuva: Pirjo Koskinen.

Kaksikertaseuran myyntituotteet

Raimo Narjus:
KAKSKERTAA KIERTÄMÄSSÄ
Eilen ja tänään

ISBN 952-90-6669-4 Serioffset 1995, 240 sivua

Myyntipaikat:
Antikvaarinen Kirjakauppa Kvariaatti, Tapani Vinkala (seuran suoramyynti) Hämeenkatu 16, 20500 Turku

Turun Kansallinen Kirjakauppa, Linnankatu 16, 20100 Turku

ISÄNNÄNVIIRI

Kaksikerta -viirejä on saatavana Satavan kyläkaupasta:

iso viiri 50 x 450 cm 80 €

pieni viiri 40 x 350 cm 70 €

VILLASUKAT

Kaksikerran väreihin kudotut sukat, saatavana eri kokoja 20 €

Myynti:
Piia Kramsu p. 040 779 1069 ja
Kaksikertaseuran tilaisuudet ja tapahtumat

TAKKATIKKURASIA

Hinta: 4 €/rasia tai 10 €/3 rasiaa
Myynti: Piia Kramsu p. 040 779 1069 ja
Kaksikertaseuran tilaisuudet ja tapahtumat

KAKSKERRAN VAAKUNA -tarra

Hinta 3 €, tarran koko 10,5 x 9 cm
Myynti: Piia Kramsu p. 040 779 1069 ja
Kaksikertaseuran tilaisuudet ja tapahtumat

Posti Green

PALVELEMME
ma–pe 9–20
la 9–17

Hirvensalon
APTEEKKI

Moikoisten liikekeskus
Pitkäpellonkatu 2
20900 Turku
puh. 02 2844 666

APTEEKKI PALVELEE

APTEEKIN TERVEYSPISTE

Pitkäaikainen verensokeri-, kolesteroli- ja hemoglobiinimittaus, haavanhoito, rokotukset ym.

LIIKKUJAN APTEEKKI

InBody-kehonkoostumusmittaukset, Personal Trainerin palvelut, Liikuntaryhmä

HIRVENSALON IHOPALVELU

Erilaiset kasvohoidot, ripsien ja kulmien värjäys, sokeroinnit, kuumakivihierontaa

FARMASEUTTISET YM. PALVELUT

Lääkehoidon kokonaisarviointi, lääkkeiden annosjakelu, kotiinkuljetus

Kaikki tämä ja paljon muuta Hirvensalon Apteekista!

Rauhallista Joulua ja hyvinvointia vuodelle 2016

